

INTERNÍ AUDIT V BANKÁCH A FINANČNÍ KRIZE

VADIM BENEŠ

Abstrakt

Příspěvek se zabývá interním auditem, jakožto jedním z prvků vnitřního kontrolního systému bank. Úvodní část příspěvku se věnuje historií interního auditu a změnám, které se v průběhu let odehrály v oblasti jeho hlavní pracovní náplně. Samotná struktura auditního procesu je pak stručně popsána v následující sub-kapitole. Zbývající část příspěvku se zabývá otázkou, zda v souvislosti s nedávnou finanční krizí došlo k selhání interního auditu v bankách a zamýšlí se nad jednotlivými rizikovými faktory spojenými s procesem auditu – zaměřením jeho pracovní náplně (především pak ve vztahu k procesu řízení rizik), organizačním začleněním a s tím spojenou nezávislostí a strukturou auditního procesu. Součástí příspěvku je rovněž stručný nástin možných tendencí budoucího vývoje auditní profese v bankách.

This paper deals with the internal audit, which is the part of the control system of banks. The opening part is focused on the history of the internal audit and on changes that happened during the years in the area of its work content. The structure of the audit process itself is mentioned in the following section. The rest of this paper deals with the question, whether there was a failure on the bank audit side, considering the recent financial turmoil and the main risk factors connected with the audit process are mentioned – its work content related to the risk management processes, its organizational structure setup and independence assurance and the structure of the audit process. Brief overview of the possible future development in the audit profession is also part of this paper.

Klíčová slova

Interní audit, finanční krize, riziko, řízení rizika, finanční trhy, vnitřní kontrolní system, Basel II, Basel III, bankovní regulace, nezávislost interního auditu, náplň interního auditu, proces interního auditu

Key words

Internal audit, financial crisis, risk, risk management, financial markets, internal control system, Basel II, Basel III, bank regulation, internal audit independence, work content of internal audit, process of internal audit

Úvod

Nedávná finanční krize vyvolala mezi odbornou veřejností řadu otázek týkajících se jejich příčin a spouštějících faktorů. Jejím následkem je horečné přijímání více či méně striktních regulatorních opatření, u kterých se člověk často neubrání dojmu, že jsou tvořena především pro uklidnění veřejnosti, než pro jejich skutečný efekt (viz např. BASEL III, který je sám o sobě spíše vylepšením, resp. nápravným opatřením chyb BASEL II). Poměrně málo pozornosti je ale, dle mého názoru, věnováno příčinám finanční krize nikoliv ve smyslu exogenních faktorů (již snad všeobecně známé faktory typu „levných peněz“, selhání ratingových agentur, rizikové finanční instrumenty atd.), ale faktorů endogenních, spočívajících v omezené funkčnosti, či dokonce úplném selhání vnitřních kontrolních systémů finančních institucí. Nabízí se otázka – kde byl vnitřní kontrolní systém, když se schylovalo ke krizi?

Tento příspěvek se pokouší v souvislosti s krizí analyzovat jeden z prvků vnitřního kontrolního systému banky¹ - interní audit. Obsahem je stručná charakteristika interního auditu, popis auditního procesu a zamyšlení se nad otázkou, zda interní bankovní audit mohl skutečně, byť možná v omezené míře, přispět k zamezení krize, či minimálně ke snížení jejich dopadů, či zda je jeho role v krizových souvislostech nulová.

1. Interní audit a jeho stručná historie

Před samotným definováním pojmu interní audit, jeho rolí a charakteristik, je vhodné se krátce zastavit u jeho historického vývoje resp. vývoje jeho pracovního zaměření. V prvopočátcích tohoto odvětví samozřejmě nebyl audit nikterak striktně vymezen a neexistoval rozdíl mezi externím a interním auditem. Audit jako takový je součástí lidských procesů již po tisíciletí. Ramamoorti (2003) například uvádí, že první „evidenční systémy“ (dnes by se snad dalo použít termínu účetnictví) se objevují čtyři tisíce let před naším letopočtem na blízkém východě, a to z důvodu snahy vlády o kontrolu a dohled nad výběrem daní – jednalo se tedy o jakýsi prostředek vládního auditu daňového systému. Obdobně bohaté soukromé osoby (kupci, bohaté rody) si zřizovaly institut jakýchsi kontrolorů svého majetku. Pro takto daleké a široké historické pojednání zde však není příliš prostoru, a proto přeskochme téměř 6 tisíc let a věnujme až dvacátému století našeho letopočtu.

Ve dvacátém století dochází pozvolným a přirozeným procesem k oddělení dvou větví auditní činnosti- interní a externí. Náplň externího auditu – resp. auditu finančních výkazů (Financial Statement Auditing), jak název napovídá, je především kontrola účetních výkazů podniků. Je pravdou, že externí audit se sice ve své činnosti nemusí zaměřovat pouze a výhradně na zkoumání účetních výkazu - zkoumá například i interní procesy a jejich funkčnost a správnost, nicméně i tuto činnost provádí zpravidla primárně za účelem zajištění správnosti výkazů, představujících výstup těchto procesů.

Náplň externího auditu byla tedy příliš omezená a z hlediska interního fungování firmy nepřinášela téměř žádné podstatné informace. Management velkých firem byl často odtržen

¹ Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry hovoří o „Řídícím a kontrolním systému“, běžně se ale v odborné literatuře lze setkat pouze s označením „vnitřní kontrolní systém“.

od každodenní reality běžného fungování firmy a potřeboval mít své „uši“² rozmístěny uvnitř takovéto instituce – a právě funkci jakýchsi interních informátorů měli vykonávat interní autoři (možná již zde lze nalézt první prameny vysoké „oblíby“ tohoto institutu mezi zaměstnanci).

V počátcích samotného interního auditu se ale interní audit svou náplní ještě příliš nelišil od auditu externího. Primární odlišností interního auditu byla jeho vnitřní orientace. Informace získané interním auditem nebyly informacemi pro veřejnost či akcionáře, ale pro management podniku. Ten na jejich základě prováděl, zejména v počátcích této samostatné profese, analýzy nákladovosti jednotlivých procesů, vyhodnocování efektivnosti různých operací apod. Jednalo se tedy o jakýsi externí audit obrácený směrem dovnitř podniku. Postupně však docházelo k přesunu těžiště pracovní náplně od finančních výkazů k procesům a především rizikům. Tento posun je patrný například z dokumentu Deklarace odpovědnosti interního auditora (The Statement of Responsibilities of the Internal Auditor³). Ramamoorti (2003) píše, že vydání z roku 1947 uvádělo, že „interní audit se primárně zabývá účetními a finančními záležitostmi, ale záležitosti operačního charakteru rovněž patří do pole jeho působnosti“. Stejný dokument z roku 1971⁴ uvádí: „Interní audit je nezávislá posuzovací činnost uvnitř organizace provádějící kontrolu operací jakožto službu pro management. Je to manažerská kontrola fungující prostřednictvím měření a ohodnocování efektivnosti ostatních kontrol.“ Dokument z roku 1990⁵ uvádí, že „Interní audit je nezávislá posuzovací funkce zřízená v rámci organizace za účelem zkoumání a ohodnocování jejích aktivit jakožto služby dané organizaci. Cílem interního auditu je asistovat zaměstnancům organizace při efektivním výkonu jejich povinností... Náplň auditu zahrnuje podporu efektivních kontrol za přijatelných nákladů. Zaměstnanci organizace, kterým je tato podpora poskytována, jsou členové managementu a představenstva.“

Současná definice interního auditu, pak již zcela odlišné zaměření interního a externího auditu jen potvrzuje, když interní audit definuje následovně: Interní audit je nezávislá, objektivní, ujišťovací a konzultační činnost zaměřená na přidanou hodnotu a zlepšení provozu organizace. Pomáhá organizaci dosáhnout její cíle tím, že zavádí systematický metodický přístup k hodnocení a zlepšení efektivnosti řízení rizik, řídicích a kontrolních procesů⁶

2. Pár slov k procesu interního auditu

Samotný auditní proces mívá poměrně formalizovanou strukturu, která se i přes možné dílčí odlišnosti neobejde bez následujících fází: přípravy auditu, předběžného průzkumu a ohodnocení rizik a kontrol, testování, analýzy výsledků testování a formulace doporučení, reportingu, ohodnocení auditu a uzavření a sledování auditních doporučení, resp. procesu followupu. Velice stručně zde zmíním hlavní náplň jednotlivých fází

1) Příprava auditu: v rámci této fáze jsou posuzovány požadavky na daný audit, a to jak z pohledu požadavků vycházejících ze standardního plánu, tak možných specifických požadavků představenstva, ostatního managementu, výboru pro audit či regulátora. Bývá

² Jak píše například Dvořáček (2003), v latině je základním významem slova audit slyšení, poslouchání, dozvídání se.

³ Dokument, popisující základní charakteristiky interního auditu – vydáván institutem interních auditorů

⁴ Dostupný z < http://ethics.iit.edu/indexOfCodes-2.php?key=10_318_936>

⁵ Dostupný z < http://ethics.iit.edu/indexOfCodes-2.php?key=10_318_939>

⁶ Definice dle Institutu interních auditorů (IIA), dostupná z: <<http://www.theiia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/definition-of-internal-auditing/>>

vypracováván rámcový dokument auditního postupu, který obsahuje základní cíle, kterých má být auditem dosaženo, rozsah auditu, časový plán a jeho personální náročnost. Tato fáze klade na členy auditního týmu vysoké nároky co do množství informací, se kterým se musí seznámit – aby byli schopni dále efektivně prověřovat procesy, musí být podrobně obeznámeni s platnými předpisy, které pro danou oblast platí (jak interními tak externími).

2) Předběžný průzkum a ohodnocení rizik a kontrol: v této fázi přecházejí auditoři od studia předpisů a metodik či jiných dostupných materiálů k předběžným kontrolám a rozhovorům přímo na místě. Posuzuje se inherentní riziko a také existující kontroly, u kterých se ohodnotí jejich efektivnost. Sestavuje se riziková matice - ústřední dokument auditu obsahující rizika, ohodnocení jejich dopadů, kontroly a předběžné ohodnocení jejich efektivnosti. S přihlédnutím k provedené analýze inherentního rizika a kontrol se sestavuje plán předpokládaných testů a uvádí se v rizikové matici.

3) Testování: k testování se využívá celá řada statistických i nestatistických metod, nejčastěji bývá na náhodně vybraném vzorku testován určitý předpoklad. Výsledky testů bývají vydávány spolu s doporučeními v tzv. evidenci zjištění a jsou zaneseny do matice.

4) Analýza výsledků testování a doporučení: v této fázi již dochází k nastínění celkových výsledků auditu a k jejich konzultaci s auditovanými. Jsou sepsána finální doporučení a jsou jim přiřazeny priority.

5) Reporting: v rámci reportingu je ústředním dokumentem konečná auditní zpráva. Před jejím sepsáním jsou výsledky auditu konzultovány s vedoucími manažery auditovaného útvaru. V rámci reportingu bývá rovněž sestavována krátká sumarizace auditu pro členy představenstva.

6) Ohodnocení auditu a jeho uzavření: závěrečná fáze auditu se nese v duchu jeho hodnocení a poskytnutí zpětné vazby. Je zorganizována závěrečná schůzka auditního týmu a provedeno hodnocení jednotlivých jeho členů. Zároveň je ze strany auditovaných vhodná určitá zpětná vazba. Provádí se závěrečná kontrola a archivace veškerých dokumentů auditu.

7) Sledování (follow-up) plnění přijatých doporučení: jedná se o fázi, která již sice často nebývá zahrnována přímo do auditního procesu, nicméně pozornost auditorů vyžaduje. V rámci followupu auditoři ověřují splnění jimi vydaných doporučení do určitého termínu.

3. Vnitřní audit a finanční krize

Jak již bylo zmíněno v úvodu tohoto příspěvku, je dle mého názoru roli interního bankovního auditu v otázce prevence vzniku finanční krize věnována pozoruhodně malá pozornost. Je to zvláště i z důvodu jeho organizačního zařazení - interní audit je v rámci banky součástí vnitřního kontrolního systému, který by měl být jedním z primárních nástrojů předcházení rizikům ohrožujícím fungování společnosti a měl by tedy být jedním z hlavních „hromosvodů“ pokrizových kritických analýz.

Byl tedy interní audit jedním z možných nástrojů předcházení krize a selhal tedy při výkonu své činnosti? Odpověď na tuto otázku je poměrně složitá a vyžaduje podrobnější zamyšlení nad rolí interního auditu v rámci organizace a také nad samotnou stavbou auditního procesu. V následujícím textu uvádím některé rizikové faktory, či specifika auditní práce, které mohly mít výrazný omezující vliv na funkčnost interního auditu. Text je koncipován jako volné

zamyšlení nad poznatky získanými prostřednictvím studia odborné literatury, rozhovorů s auditory a z vlastních praktických zkušeností, nikoliv podrobná empirická analýza.

3.1. Organizační zařazení interního auditu

Aby interní audit mohl plně a úspěšně vykonávat svou funkci, je nutné, aby si udržoval nezávislost. Této nezávislosti je dosahováno specifickým zařazením útvaru do organizačního schématu firmy. Po organizačně-administrativní stránce bývá interní audit zařazen pod jednoho z členů představenstva, ideálně generálního ředitele. Otázky obecného fungování interního auditu (jeho hodnoty, směřování, metodika apod.) by ale měl řešit jiný orgán – výbor pro audit, celé představenstvo apod.

Poměrně překvapivé je zjištění, že navzdory dlouhodobé snaze Institutu interních auditorů a obecně pozorovatelné tendenci interní audit po administrativní stránce skutečně zařazovat do přímé zodpovědnosti generálního ředitele, je stále poměrně časté organizační začlenění pod jiné členy vedení společnosti - především pod finančního ředitele. Toto řazení jistě vychází z dlouhodobých tradic, kdy primárním úkolem interního auditu byla analýza finančních ukazatelů společnosti.

Této otázce se věnoval dnes již sice starší, nicméně dle mého názoru ne zcela neaktuální výzkum IIA z roku 2003⁷. Z jeho výsledků vyplývá, že u 55% z celkových 379 dotazovaných firem je hlavním orgánem stanovujícím obecné hodnoty fungování auditu výbor pro audit, u 17% je to finanční ředitel a u 12% dotazovaných firem generální ředitel. V otázce organizačně-administrativní jsou výsledky rovněž poměrně překvapující – u 45% spadá tato část pod finančního ředitele, u 20% pod ředitele generálního a u 3% pod výbor auditu.

V čem je zde tedy možný pramen problémů? K odpovědi na tuto otázku je vhodné si konkrétněji definovat pojem nezávislost. Kafka (2009) ji definuje jako nepřítomnost podmínek, za kterých je ohrožena schopnost interního auditu nebo jeho výkonného vedení vykonávat odpovědnosti interního auditu nezaujatým způsobem. Finanční ředitel, na rozdíl od ředitele generálního, který zajišťuje vedení celé společnosti a pouze nepřímo spravuje podpůrné, nikoliv obchodní útvary, přímo řídí některé konkrétní útvary, ale za celkové vedení společnosti jednoznačnou zodpovědnost nenese. Je-li interní audit zařazen v jeho správě, lze se důvodně obávat faktu, že interní auditori budou motivováni, byť samozřejmě nepřímo a nevyřčeně, k určitému „privírání očí“ nad některými auditovanými oblastmi spadajícími do kompetence jejich přímého nadřízeného. A jeho přímý nadřízený nebude motivován tyto své „kostlivce ve skříní“ příliš vytahovat na denní světlo.

3.2. Náplň interního auditu

Interní bankovní audit prověřuje interní procesy. Je pravdou, že může mít, a zpravidla i má určitou roli například při konstrukci konkrétních produktů, tato role ale musí být z důvodu zachování nezávislosti čistě konzultační. Rizika jednotlivých produktů bývají zpravidla posuzovány komisemi jednotlivých útvarů či sekcí společnosti, které pak daný produkt nabízejí – ty bývají označovány jako tzv. produktové továrny (product factories). Do procesu schvalování produktů nepoměrně více zasahují ostatní útvary vnitřního kontrolního systému – útvary Řízení rizik a Compliance. Role interního auditu pak spočívá zejména v nepřímé

7. Internal Audit Reporting Relationships: Serving Two Masters

kontrole spočívající v provádění auditů týkajících se fungování těchto dvou útvarů a s nimi spojených procesů, nikoliv v přímém řízení rizikovitosti nabízených konkrétních produktů. Zde je možno nalézt možné pochybení – interní audit neprováděl audit vnitřního kontrolního systému vůbec, nebo mu nepřikládal dostatečnou pozornost – preferovány byly businessové útvary, namísto útvarů podpůrných.

Vycházíme li ze standardů pro interní audit, které představují jakousi kompilaci „best practice“ v oboru, je patrné, že k určitému zaspání došlo i na straně Institutu interních auditorů. Požadavek na prověřování interního systému řízení rizika byl sice obsažen ve standardu 2110.A1 týkajícím se řízení společnosti (governance), nicméně formulován byl poměrně vágně, pouze ve smyslu doporučení, že interní audit by měl tuto kontrolu provádět. K reformulaci tohoto doporučení spočívající v nahrazení slovního spojení „měl by“ jednoznačným požadavkem došlo až v lednu roku 2009.

Osobně se domnívám, že právě tento faktor patří jednoznačně k nejproblémovějším a pokud se interní audit v bankách skutečně nějakým způsobem podepsal na možnosti vzniku krize, bylo to právě v souvislosti se zanedbáním dohledu nad řízením rizik. Nabízí se zde otázka, zda nebylo příliš velké množství auditů v oblasti risk managementu (pokud tedy tyto byly prováděny) zaměřeno pouze na implementační postupy regulatorních požadavků vycházejících z BASEL II, resp. zda pozornost auditu nebyla příliš orientována směrem ke kontrole souladu (compliance) a nikoli obsahu procesu řízení rizik.

3.3. Proces interního auditu

V jedné z předešlých částí tohoto textu byly stručně popsány složky auditního procesu. Tento nástin struktury auditní práce nebyl pouze bezúčelnou odbočkou od hlavního tématu. Zastavme se nyní u jedné z částí auditního procesu – followupu auditních doporučení. Followup auditních doporučení je poměrně specifickou součástí auditního procesu, často již stojí dokonce mimo samotný auditní proces a například v časových ukazatelích výkonnosti auditorů často ani nebývá vykazován jako čas strávený na auditu. Je to právě jakési pomyslné „odsunutí na vedlejší kolej“, co z něj dělá potenciálně rizikový faktor. Nelze samozřejmě tvrdit, že se tak děje vždy a už vůbec ne úmyslně, určitý menší důraz na tuto část procesu je ale v jistém smyslu přirozený- auditní práce spočívající v testování, psaní zpráv, diskuze s auditovanými je skončena a je na auditovaných, aby tato doporučení splnili.

Přesto, že standardy interního auditu jednoznačně vyžadují, aby followup auditních doporučení byl prováděn útvarem interního auditu, je dodnes možné, zejména v USA, setkat se s institucemi majícími odlišně nastavenou metodiku. Proces followupu u těchto firem v podstatě přesunut na bedra auditovaných útvarů. Proces vypadá tak, že interní audit vydá doporučení s určitým termínem splatnosti, auditovaný útvar jej splní, ale k ověření splnění již nedochází, resp. je provedeno přímo představenstvem společnosti, neboť management auditovaného útvaru má vůči vrcholnému vedení reportovací povinnost. Takovýto přístup má pro auditory bezesporu pozitivní dopad z pohledu ušetřeného času, nicméně efektivnost takto nastaveného systému je přinejmenším diskutabilní. Osobně si dokážu takovýto systém představit snad ve výrobních společnostech, kde bývá často primárním zdrojem rizika např. možnost provozního selhání (výrobní linky) a chyby v procesu nebývají tolik časté (navíc jsou velmi snadno a rychle odhalitelné). Manažeři takovýchto podniků se cítí ohrožení těmito riziky, zároveň ale existenci těchto rizik nepovažují za vlastní pochybení. V případě podniků z oblasti finančních služeb (bank) je ale situace složitější. Zdrojem rizika je zde, díky svému charakteru, nevhodně nastavený proces, nebo lidský faktor - ten navíc může díky povaze své

činnosti často napáchat výrazně vyšší škody, než je tomu ve výrobním sektoru, například protože je jeho opakované selhání skryto ve složitější struktuře procesu. Obojí – výběr kvalitních a proškolených zaměstnanců, ale především nastavení a správa procesu – je více či méně přímou odpovědností manažera – chyba v procesu či pochybení zaměstnance je pak, dle mého názoru, daleko více spojována s daným manažerem a tento fakt pak samozřejmě podstatně ovlivňuje přístup k auditorům, k auditním zjištěním, jejich přijímání a rovněž k implementaci nápravných opatření.

Velice často je v odborné literatuře i praxi diskutována ochota vrcholného managementu respektovat nálezy interního auditu a přikládat jim patřičný význam. Zejména v etapách ekonomického boomu se na straně managementu lze často setkat s přirozenou tendencí preference ziskovosti a auditní doporučení plnit nikoliv s primárním cílem odstranění nalezených pochybení, ale jakéhosi formálního splnění přání auditorů, která jsou vnímána pouze jako prvek zdržující od skutečného businessu. Rovněž ze strany auditovaných útvarů je zcela logická a častá snaha o co nejjednodušší splnění vydaných doporučení. Auditóři velice často provádí v rámci followupu zcela novou sérii testování, takovýto proces opět zabírá dny a někdy týdny, což v případě top managementu společnosti nelze ani v nejmenším očekávat.

Specifickou kapitolou v oblasti followupu je pak ověřování doporučení vydaných externími institucemi, např. dohledovým orgánem či externím auditorem. Zde je náročná role auditora ještě posílena faktem, že kontroluje doporučení, jehož není autorem a je tedy velice důležité, aby dokonale porozuměl oblasti, ke které se doporučení vztahuje – ze strany auditora se tak jedná o časově velmi náročnou záležitost, srovnatelnou téměř s provedením samostatného auditu.

Followup je tedy proces značně komplikovaný a v celém řetězci auditních činností představuje nejslabší článek. Přitom se de facto jedná o jednu z nejdůležitějších částí auditní práce - bez důkladného followupu ztrácí celá auditní práce smysl, neboť navržená opatření mohou být implementována pouze „naoko“. Je nesmírně důležité, aby byl tento fakt standardy, metodikou a interními postupy auditů dostatečně důrazně připomínán.

Zde uvedený výčet rizikových faktorů není samozřejmě úplný – z kapacitních důvodů zde vynechávám například problém outsourcingu interního auditu, který někteří autoři považují ve vztahu ke krizi za velice důležitý a který by sám o sobě vydal za samostatný příspěvek.

4. Otázka budoucnosti interního auditu

Změní se tedy interní audit v pokrizovém období? Odpověď na tuto otázku lze částečně odvodit z průzkumu provedeného institutem interních auditorů v roce 2009⁸. 524 účastníků tohoto průzkumu zodpovídalo otázky týkající se změn v interním auditu v souvislosti s krizí. Na patrně nejdůležitější otázku celého průzkumu – jakým způsobem se změnilo zaměření interního auditu v posledních 12 měsících (rozuměno před březnem 2009)– odpovědělo 47% respondentů, že je jejich pracovní náplň nyní více orientována na kontrolu a snižování nákladů a také na sledování operačního rizika. Výsledky pro kategorii finančních institucí⁹, která je nesmírně důležitá už jen proto, že tyto instituce stály na počátku celé finanční krize, rovněž nejsou překvapivé – 60% respondentů zaznamenalo zvýšení zájmu o úvěrové riziko,

⁸ IIA-Knowledge alert. The Financial Crisis and Its Impact on the Internal Audit Profession

⁹ Instituce byly v rámci průzkumu rozčleněny do několika kategorií, přičemž jednou z nich je právě kategorie finančních institucí.

53 % obecně veškerá finanční rizika, 52% o efektivnost risk managementu a 51% o riziko likvidity. Takovýto posun je zcela logický a odpovídá očekávané reakci na krizi (možná snad pouze u rizika likvidity bych očekával mírně vyšší zájem, vzhledem k tomu, že nedávná krize byla především krizí likvidity).

Další podstatná změna náplně interního auditu bude samozřejmě souviset s kontrolou postupu implementací nových pokriziových požadavků regulace, vyplývajících zejména z Basel III. Tato role není pro interní audit nová (v podstatě do současnosti probíhá v bankách řada auditů zaměřených na posouzení stavu implementace opatření vyplývajících z Basel II). Otázkou, kterou si v této souvislosti kladu je, zda toto opětovné zaměření pozornosti směrem k implementačním záležitostem regulatorních opatření, nepovede k již zmíněné možnosti zanedbávání prověřování opatření neregulatorního charakteru a se zde opět nebude objevovat tendence k přesunu k auditu souladu na úkor auditu funkčnosti procesu řízení rizik.

Závěr

Interní audit v bankách bezpochyby sehrál v nedávné finanční krizi svou roli, sám o sobě jej ale nelze vnímat jako přímý nástroj boje proti krizi. Tuto roli by měly plnit útvary jiné-útvary kontrolního systému. Role interního auditu by však měla spočívat především v kontrole těchto útvarů a procesů jimi řízených. Selhal v této úloze audit? Krize nastala a útvary řízení rizika existovaly, ale nefungovaly zcela správně, odpověď na otázku se tedy zdá být jednoznačná – ano. Tento problém však není černobílý. Je stále nezodpovězenou a patrně i nezodpověditelnou otázkou, zda k pozorovanému nenaplnění role interního auditu došlo v důsledku neschopnosti auditorů odhalit trhliny v systémech řízení rizika, či zda jeho názory a nálezy pouze nebyly managementem banky dostatečně respektovány a implementovány, či případně zda interní audit nebyl tlakem implementačních procedur regulatorních opatření přeměněn na „policistu“ ctícího znění (rozuměj soulad s regulatorním opatřením) nad duchem (efektivní proces řízení rizik) zákona. V takovém případě se pak zodpovědnost z beder auditora částečně přesouvá jinam, což ale stále není omluvou.

Literatura:

BOTA-AVRAM, Cristina; ATANASIU, Pop; BOTA-AVRAM, Florin. (2009). The Future Perspectives of the Internal Audit Function. Dostupný z:

<<http://businessfinancemag.com/article/internal-audit-flux-0201>>

Deklarace odpovědnosti interního auditora (The Statement of Responsibilities of the Internal Auditor) 1971,1990. Dostupný z: < http://ethics.iit.edu/indexOfCodes-2.php?key=10_318_936> a <http://ethics.iit.edu/indexOfCodes-2.php?key=10_318_939>

DVOŘÁČEK, Jiří.(2003). Interní Audit a kontrola. C.H.Beck, ISBN:80-7179-805-3

Internal Audit Reporting Relationships: Serving Two Masters. (2003). Institute of Internal Auditors, Research Foundation. ISBN : 978-0-89413-669-6

KAFKA, Tomáš. (2009). Průvodce pro interní audit a risk management. C.H.Beck, ISBN 978-80-7400-121-5

Knowledge alert. The Financial Crisis and Its Impact on the Internal Audit Profession (2009).Institute of Internal Auditors, Research Foundation. Dostupný z:

<www.theiia.org/download.cfm?file=30180>

KRELL, Eric. (2003). Internal audit in Flux. Dostupný z:

<<http://businessfinancemag.com/article/internal-audit-flux-0201>>

LEECH, Tim.(2008). The Global Economic Crisis: could Internal Audit have helped prevent It? Dostupný z:

<<http://www.leechgrc.com/pdf/ianap/ACCA%20UK%20Internal%20Audit%20Bulletin%20Feb%2018%202009.pdf> />

RAMAMOORTI, Sridhar. (2003). Chapter 1 - Internal Auditing: History, Evolution, and Prospects. Dostupný z: < <http://users.cba.siu.edu/odom/acct465/roia/Ch1.pdf>>

Kontakt

Ing. Vadim Beneš
2.roč.doktorského studia
Fakulta ekonomických studií
Katedra bankovníctví a pojišťovnictví
Vysoká škola finanční a správní, o. p. s.
Estonská 500
101 00 Praha 10
Vadim.benes@gmail.com

